



ניסן תשע"ד



בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

### הכהונה לעתיד לבא

**לפרשת אמור (על פי שיעורים של הרב משה ליכטנשטיין ופרופ אייזנברג)**

**הַמָּה יֹאכְלוּם וְכָל-חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה. ל וְרֹאשִׁית כָּל-בְּכוֹרֵי כָל וְכָל-תְּרוּמַת כָּל מִכְל תְּרוּמוֹתֵיכֶם לַכֹּהֲנִים יִהְיֶה וְרֹאשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן לְהֵנִיחַ בְּרִכָּה אֶל-בֵּיתְךָ. לֹא כָל-נִבְלָה וְטִרְפָּה מִן-הָעוֹף וּמִן-הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים.**

הרב משה ליכטנשטיין, מעיר, שיש לשים לב למקומו ולתפקידו של הפרק אותו אנו קוראים בהפטרה, במסגרת ספר יחזקאל. בפרשה, דיני הכהנים והקרבת משולבים במסגרת שאר דיני המקדש השייכים לספר ויקרא, וכחטיבה נוספת השייכת לחלקים ההלכתיים של התורה. כל זה משמעותי וחשוב, אך בהפטרה נוסף לכך תפקיד נוסף והוא חזון הגאולה. יחזקאל איננו מנבא על המקדש כדבר חשוב בפני עצמו בלבד אלא מעמיד אותו במוקד תיאורו את גאולת ישראל.

נבואותיהם של ישעיהו וירמיהו התמקדו בעיקר בישראל, ועל כן הגאולה מתוארת כגאולת ישראל ואילו יחזקאל בא ומציב לנו את הגאולה מצדו של הקב"ה דהיינו כינון המקדש והשראת השכינה בו. בנין המקדש בעקבות הגלות והחורבן מעניק לתיאור העבודה והלכותיה משמעות נוספת כמבשר ומיישם את הגאולה. לכן, לא ניתן להסתפק בניתוח פרטי הדינים בלבד אלא עלינו לבחון את הנבואה ותיאור העבודה שבה תוך כדי זיקתה לתהליך הגאולה.

הקורא את ההפטרה מתרשם מכך שיחזקאל מעמיד את חזון הגאולה על העבודה היום-יומית "האפורה" שבמקדש ופרטים הלכתיים "יבשים", ולא על חזון נשגב ומרומם המפליג לעולמות פיוטיים ותיאורים חגיגיים של הגאולה. כמה רחוק פרקנו כפרק גאולה מנבואת ישעיהו על שממה ומדבר הנהפכים לגן פורח

### 2. ישעיהו ל"ה :

"יִשְׁשׂוּם מִדְבַּר וְצִיָּה וְתִגַּל עֲרֵבָה וְתִפְרַח כַּחֲבַצְלֵת: פֶּרֶחַ תִּפְרַח וְתִגַּל אֵף גִּילַת וְרִנָּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ הַדָּר

הפטרת אמור מתמקדת בעבודת הכהנים במקדש ובהלכותיהם, ובכך מהווה הפטרה מתבקשת לפרשת אמור.

### 1. יחזקאל מד, טו-לא :

טו והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את-משמרת מקדשי בתעות בני-ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם אדני יהוה. טז המה יבאו אל-מקדשי והמה יקרבו אל-שלחני לשרתני ושמרו את-משמרת. יז והיה בבואם אל-שערי החצר הפנימית בגדי פשתים ילבשו ולא-יעלה עליהם צמר בשרתם בשערי החצר הפנימית וביתה. יח פארי פשתים יהיו על-ראשם ומכנסי פשתים יהיו על-מתניהם לא יחגרו ביזע. יט ובצאתם אל-החצר החיצונה אל-החצר החיצונה אל-העם יפשטו את-בגדיהם אשר-המה משרתם בם והניחו אותם בלשכת הקדש ולבשו בגדים אחרים ולא-יקדשו את-העם בבגדיהם. כ וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו פסום יכסמו את-ראשיהם. כא ויין לא-ישתו כל-כהן בבואם אל-החצר הפנימית. כב ואלמנה וגרושה לא-יקחו להם לנשים כי אם-בתולת מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו. כג ואת-עמי יורו בין קדש לחל ובין-טמא לטהור יודעם. כד ועל-ריב המה יעמדו לשפט (למשפט) במשפטי ושפטו (שפטו) ואת-תורתני ואת-חקתי בכל-מועדי ישמרו ואת-שבתותי יקדשו. כה ואל-מת אדם לא יבוא לטמאה כי אם-לאב ולאם ולבן ולבת לאח ולאחות אשר-לא-היתה לאיש יטמאו. כו ואחרי טהרתו שבעת ימים יספרו-לו. כז וביום באו אל-הקדש אל-החצר הפנימית לשרת בקדש יקריב חטאתו נאם אדני יהוה. כח והיתה להם לנחלה אני נחלתם ואחזה לא-תתנו להם בישראל אני אחזתם. כט המנחה והחטאת והאשם

מלבד הנטייה הכללית של האדם באשר הוא לחשוב כך, מציע הרב משה ליכטנשטיין גם לראות בפן זה של ההפטרטה, גם תגובה לפרשת המגדף שמופיעה בסוף פרשת השבוע (אמור), לאחר כל הפרטים ההלכתיים המרובים של דיני הכוהנים והקרבנות, ובפרט לאחר דין לחם הפנים. לא רחוקה ההשערה שגידופו היה מכוון כלפי הלחם, כפי אחת הדעות שבמדרש רבה בענין

#### 4. ויקרא רבה פרשה לב:

”ר’ ברכיה אמר מפרשה של מעלן יצא אמר כתיב ולקחת סלת ואפית אותה דרכו של מלך להיות אוכל פת חמה שמא צוננת?”

המגדף התכחש לקדושה המתמקדת בפרטים ושוכנת בחפצים, וזהו תוכן גידופו ומלחמתו בתורה, וכפי שנטענו טענות מעין זה לאורך הדורות. ההפטרטה שלנו, עם התמקדותה בקדושה ההלכתית, באה להוציא מסברה זו ולאשש את משמעות ההלכה במקדש.

#### הסטייה בנוואה מן ההלכה המוכרת

אם נתבונן בפרטי הלכות, ישנם כמה נקודות השונות מן ההלכה שבתורה, והם מעוררים תמיהה. בכך, הם מצטרפים לפרטים נוספים בפרקים הסמוכים להן, כדוגמת קרבנות חודש ניסן שנזכרו בהפטרטה פרשת החדש, שאף הם שותפים לבעייתיות זו. וכבר מסרו לנו חז”ל שרצו לגנוז את בספר מפאת חוסר התאמתו לתורה

#### 5. שבת י”ג ע”ב:

”זכור אותו האיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגזז ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? העלו לו ג’ מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשן”.

לצערנו, חז”ל לא פירטו לנו מה היו פתרונותיו של חנניה ולא נותרו בידינו אלא ניסיונותיהם של הפרשנים לפענח את הרוז הנ”ל.

כללית, ניתן לדבר על שתי גישות במפרשים, לשאלות הללו:

הראשונה מנסה להתאים את הפרטים הסותרים להלכה הקלאסית ע”י פרשנות המנסה ליישב אותם עם משמעות הכתובים. הנחת היסוד שלה היא ”שזאת התורה לא תהא מוחלפת לעולם”, ועל כן דבריו של יחזקאל חייבים להתיישר עם הפרטים ההלכתיים שבתורה.

הגישה השנייה איננה מנסה לדחוק את המשמעות הפשוטה של הכתובים ולהתאימם לאמור בתורה אלא היא מנסה לפתור את הבעיה באמצעות ההנחה שייתכנו שינויים הלכתיים לעתיד לבא. הסטיות שבדברי יחזקאל מן ההלכה המוכרת משקפים שינויים האמורים להתחולל לעתיד לבא, ועל כן הם לגיטימיים. דוגמא טובה לשתי הגישות הללו ניתן לראות

הַפְּרָמֶל וְהַשְּׂרוֹן הֵמָּה יִרְאוּ כְבוֹד ה' הַדָּר אֶלְקִינוּ: אִזְּ תַּפְּחָנָה עֵינֵי עוֹרִים וְאִזְנֵי חֲרָשִׁים תַּתְּחַנְּהָ: אִזְּ יִדְלַג כְּאֵיל פֶּסַח וְתֵרֵן לְשׁוֹן אֶלֶם כִּי נִבְקְעוּ בַּמִּדְבָּר מִיָּם וּנְחָלִים בְּעַרְבָּה: וְהָיָה הַשָּׂרֵב לְאֵגֶם וְצִמְאוֹן לְמִבּוּעֵי מַיִם בְּנוֹה תַנִּים רַבָּה חֲצִיר לְקָנָה וְגַמָּא: וְהָיָה שָׁם מִסְּלֹל וְדָרָךְ וְדָרָךְ הַקִּדָּשׁ יִקְרָא לָהּ לֹא יַעֲבְרֵנוּ טָמֵא וְהוּא לָמוּ הַלָּךְ דָּרָךְ וְאֹיִלִים לֹא יִתְעוּ: לֹא יִהְיֶה שָׁם אֲרִיָּה וּפְרִיץ חַיֹּת בַּל יַעֲלֶנָה לֹא תִמְצָא שָׁם וְהִלְכוּ גְאוּלִים: וּפְדוּיֵי ה' יִשְׁבוּן וּבְאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׂיִגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה”.

גם נבואת ישעיהו על המקדש בעת הגאולה עם תיאורה הציורי והמרומם על נהירת העמים לירושלים משקפת הבדל זה

#### 3. ישעיהו ב' ב-ג:

”וְהָיָה בְאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּנּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֵאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מַגְבְּעוֹת וְנִהְרוּ אֱלֹהֵי כָּל הַגּוֹיִם: וְהִלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנוּ מִדְּרָכֵינוּ וְנִלְכָּה בְאַחֲרֵיתוֹ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְיִדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם”

כפי שניתן לראות, בעולמו של ישעיהו מדובר על השתנות טבעו של עולם מן המוכר לנו ויצירת עולם חדש; כפי שהוא עצמו מגדיר זאת, לא מדובר בהמשך העולם המוכר לנו אלא ב”אחרית הימים”.

בהפטרטה, לעומת זאת, אנו נמצאים בעולם אחר לחלוטין. העולם מוכר לחלוטין, וההתמקדות היא בפרטים. יחזקאל אינו מדבר על עיוורים וחרשים שנרפאים או על נהירה אוניברסלית המונית למקדש אלא ממקד את תשומת לבו ולב שומעי נבואתו בפרטי לבוש הכוהנים (יחזקאל מ”ד יז-יח):

”בַּגְּדֵי פִשְׁתִּים יִלְבְּשׁוּ וְלֹא יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צִמּוֹר בְּשָׂרְתָם בְּשַׁעֲרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית וּבֵיתָהּ. פְּאָרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֵאשִׁים וּמְכַסֵּי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מַתְּנֵיהֶם”

ותספרתם:

”וְרֵאשִׁים לֹא יִגְלְחוּ וְפָרַע לֹא יִשְׁלַחוּ כָּסוּם יִכְסְמוּ אֶת רֵאשֵׁיהֶם”.

במקום להכריז על הר בית ד' הנכון בראש ההרים, יחזקאל קובע לכוהנים ש” לא יִחְגְּרוּ בִּזְעֵע”.

ההלכתי הפרטני של המקדש שיחזקאל מציג בפנינו ממקדת את הגאולה במחויבותו של האדם לקב”ה, בנכונותו לשמוע בקולו ומדגישה את מורא המקדש המחייב כללים קפדניים.

הדגשת הפן ההלכתי של המקדש חשובה ביותר, היות ואנו עלולים להיתפס למחשבה על קדושה שכל כולה רוחנית ואין לה עסק בפרטים ההלכתיים הטכניים.

של כהן הדיוט אחת לחודש איננה מפני שיש בה קיום חיובי אלא היא נועדה למנוע מן הכהן להופיע פרוע ראש במקדש. בסיסית, מדובר באיסור פריעת הראש והופעה בלתי-מכובדת במקדש והיא נתחמת ע"י שיעור שלשים יום של גידול השער ושלוחו פּרע. בכהן גדול, לעומת זאת, המטרה איננה ההימנעות מאיסור אלא קיום חיובי של לכבוד ולתפארת. כשם שהתורה הגדירה את בגדיו כמבטאים ומייצגים כבוד ותפארת, כך גופו אמור להציג את אותה השאיפה ועל כן הוא מסתפר אחת לשבוע. המעניין הוא שדין זה לא מוזכר בתורה ודברי יחזקאל הם המקור הכתוב לכך. הגמרא שם תמחה על כך וקובעת "גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא" דהיינו שמדובר בהלכה למשה מסיני שיחזקאל רשם אותה. בכך, הגמרא פתרה את בעיית הסמכות, אך עדיין יש לשאול לשם מה יחזקאל ראה צורך לרשום אותה.

הנקודה השלישית בהם המלבי"ם רואה את יחזקאל כמעלה את הכהן הדיוט לדרגת כהן גדול הוא, כמובן, איסור האלמנה, המיוחד בפרשת אמור לכהן גדול בלבד.

סיכומו של דבר, יחזקאל מנבא על "שדרוג" הכוהנים מכוהנים הדיוטות למעמד הקרוב לכהונה גדולה. ואולם, עדיין נותרו השאלות ששאלנו תוך כדי הצגת הדברים, והן מדוע יש צורך בכך ומה משמעות העובדה שיחזקאל מסתמך על הלכות למשה מסיני והופך אותן להלכות כתובות.

ניתן, כמובן, ללכת בעקבות הרד"ק ולדבר על כך שתהיה תוספת קדושה לעתיד לבא, ועל כן הדרישות מאת הכוהנים יהיו גבוהות יותר. אולם, נראה שאין מדובר רק בתולדה ממצב של תוספת קדושה אלא שזה חלק ממגמת הנבואה, לנחם את ישראל ולבשר להם שיוכלו להתקדש ולהתעלות כשהבית ייבנה מחדש.

להבנת העניין, עלינו להבין את הספק המכרסם בלב העם בעקבות החורבן, והוא שמא לא ניתן יהיה לחזור ולחדש את אהבת הנעורים שבין ישראל לאביהם שבשמים ושארף אם יבנה המקדש, לעולם לא תהיה בו השראת שכינה כבעבר. בל נשכח שזהו בדיוק המצב המתואר ע"י חז"ל מבחינת היחס שבין בית ראשון לבית שני. למרות שבית שני נבנה והעבודה חזרה לציון, הרי שהשראת השכינה שהיתה בבית ראשון לא התקיימה בבית שני. דילמה דומה עמדה על הפרק בהקמת המשכן לאחר חטא העגל - האם המשכן לאחר החטא ישקף את אהבת מעמד הר סיני או שמא האהבה תיפגם ולא תשרה בה שכינה כפי שהיתה אמורה להיות? זוהי השאלה שיחזקאל

#### 6. בדברי הרד"ק (פס' כא-כב) בסיים הפטרנונו:

ומה שכתוב לו משפטי הכוהנים אע"פ שכתוב בתורה, לפי שחידש דברים שאינם מפורשים בתורה שבכתב. גם אפשר שחידש דברי' שהם לעתיד לתוספת קדושה. ואלמנה - אם אמר זה על כל כהן, יהיה זה לתוספת קדושה לעתיד, והוא כי אלמנת כהן גדול ואפילו כהן הדיוט יכול לקחתה כהן אחר, וזהו שאמר 'אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו', ואם נאמר כי על כהן גדול דבר יהיה פירושו מכהן יקחו מקצת כוהנים יקח כמו שפירשו רבותינו ז"ל וכמו שתרגם יונתן שאר כהניא יסבון, והנה הניח זונה וחללה כיון שכתוב בתורה לא זכר הכל.

#### עלית מדרגת הכוהנים

הרב משה ליכטנשטיין, הולך בעקבות הצעתו של המלבי"ם, שמגמתו של יחזקאל היא להעלות את הכהן מדרגת כהן הדיוט לכהן גדול.

#### 7. המלבי"ם:

"הודיעו שלעתיד יתעלו הכוהנים בני צדוק להיות להם בקצת דברים חשיבות של הכהן גדול, כי יהיו כממוצעים בין מדרגת הכהן גדול ובין מדרגת הכהן הדיוט".

ואכן, הנקודות שהוא מצביע עליהן עונות להגדרה זו. תחילתה בתיאור בגדי הכהונה כפארי פשתים. המלבי"ם עצמו מתמקד באבנט, מפני שזהו הבגד בו קיים הבדל בין בגדי כהן הדיוט לבגדי כהן גדול, אך לא רק הפרטים אלא עצם התיאור והדגש על הפשתים מעוררים במכוון את האסוציאציה של בגדי לבן של כהן גדול ביום כפור. רושם זה מתחזק ע"י

#### 8. יחזקאל מד, פסוק י"ט:

"וּבְצִאתְם אֶל הַחֶצֶר הַחִיצוֹנָה אֶל הַחֶצֶר הַחִיצוֹנָה אֶל הָעָם יַפְשְׁטוּ אֶת בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר הִמָּה מִשְׂרָתָם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁתֵּי הַקֹּדֶשׁ וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא יִקְדָּשׁוּ אֶת הָעָם בְּבִגְדֵיהֶם".

פרט זה מקביל לאמור אצל כהן גדול בגמר עבודת יום הכפורים

#### 9. ויקרא ט"ז כג:

"וּבֹא אֶהְרֵן אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וּפְשֵׁט אֶת בְּגָדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לְבָשׁ בָּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם"

הנקודה השניה היא חובת התספורת המוזכרת כאן. הגמרא בסנהדרין כב ע"ב מטילה על כהן גדול חיוב מיוחד להסתפר אחת לשבוע ועל כהן הדיוט אחת לחודש, תוך כדי ציון פרקנו כמקור לכך. ההבדל שבין כהן גדול לכהן הדיוט איננו רק כמותי אלא מציין את המעמד השונה לגמרי שיש לכהן הגדול. חובת התספורת

יותר על חוקי הטהרה. בדרך זו מוגן המקדש העתידי מפני הטומאה שהביאה לחורבנו של המקדש הקודם בימיו של יחזקאל.

על כן, יחזקאל מדגיש בדבריו כי התפקיד החשוב ביותר של הכוהנים בעתיד, כמו בעבר ובהווה, הוא להורות את העם ללכת בדרכי ה' והוא קודם בחשיבותו להקרבת הקורבנות. הגורם לחורבן המקדש לא היה מחסור בקורבנות, אלא חוסר בהבנה בסיסית מצד העם בכלי הנוגע לעבודת ה' ולמחויבות הבלעדית שלהם כלפי תורתו. תפקיד זה של הכוהנים מועצם ומודגש על ידי יחזקאל יותר מהתפקידים הריטואליים הכוללים את עבודתם במקדש. וגם בהמשך הפרק, חוזר ומדגיש הנביא

#### 13. יחזקאל מ"ד, כ"ג-כ"ד:

**וְאֵת עַמִּי יִירוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל וּבֵין טָמֵא לְטָהוֹר יִדְעֶם: וְעַל רִיב הַמָּה יַעֲמְדוּ לְשֹׁפֵט (לְמִשְׁפָּט) בְּמִשְׁפָּטֵי וּשְׁפָטוּ (יִשְׁפָּטוּהוּ) וְאֵת תּוֹרָתִי וְאֵת חֻקֹּתַי בְּכָל מוֹעֲדַי יִשְׁמְרוּ וְאֵת שְׁבֻטוֹתַי יִקְדְּשׁוּ:**

ונשאלת השאלה, מיהם הכוהנים בני צדוק הנאמנים לה? בספר יחזקאל הם מוזכרים כמה פעמים, ובכל פעם הם זוכים לתיאור אוהד. בפרק מ מוזכרת לשכה המיועדת

#### 14. יחזקאל מ' מו:

**"לכהנים שומרי משמרת המזבח, המה בני צדוק הקרבים מבני לוי אל ה' לשרתו"**  
בפרק מ"ג מתוארת עבודת קורבן העולה, וגם שם מוזכרים

#### 15. יחזקאל מ"ג יח:

**"הכהנים הלויים בני צדוק אשר הם מזרע צדוק, הקרובים אלי."**

שוב מוזכרים בני צדוק לשבח בפרק מח, כאשר נאמר עליהם כי

#### 16. יחזקאל מ"ח יא:

**"לא תעו בתעות בני ישראל, כאשר תעו הלויים"**

מן האמור בספר יחזקאל אנו יכולים לגבש עובדות אלה: משפחת בני צדוק היא משפחת כוהנים עתיקה. צדוק חי בימים עברו, ומשפחת צדוק שמרה על מסגרת המשפחה ועבדה את עבודת המקדש, כאשר עיקר פעולתה בעבודות הקודש הפנימיות.

ננסה לברר מעט יותר על משפחה זו ועל ראש המשפחה, צדוק. בדברי הימים (דברי הימים א ו' ל"ה-ל"ח) מובאת רשימת יחס, המתחילה 800 שנים לפני תקופתו של יחזקאל.

מנסה להתמודד אתה בבואו לנבא על בנין הבית העתידי, ובשורתו לעם היא החזרת עטרה לישנה.

לכן הדגש על הכוהנים הנאמנים ששמרו את משמרת ד' בתעות בני ישראל מעליו. בפסוקים הקודמים לתחילת ההפטרה, יחזקאל מאשים את הלויים בכך שהתעו את העם (פסוק י-יא). עיקר חטאם הוא בכך ששרתו אנשים שבאו למקדש בשעה שעבדו עבודת גלולים.

#### 10. יחזקאל מ"ד, י"ב-י"ג:

**יַעַן אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל כֵּן נִשְׁאַתִּי יְדִי עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר אֲ-דַנִּי ה' וְנִשְׂאוּ עֹנֶם וְלֹא יִגְשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלִגְשֹׁתַי עַל כָּל קֹדֶשׁ י אֶל קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים וְנִשְׂאוּ כְלִמָּתָם וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ כְלוּמֵר, לְמֵרוֹת מַעֲמָדָם וְתַפְקִידָם, הַלוּוִים לֹא לְקַחוּ אַחֲרֵיהֶם עַל מַעֲשֵׂי הָעַם, וְלֹכַן לַעֲתִיד לְבֹא, הֵם יִהְיוּ מִשְׁרָתִי הַמִּקְדָּשׁ, אֲךָ לֹא יִתְחַלְקוּ בְּסִמְכוּיֹת הַנִּיתְנוּת לְכוֹהֲנִים (יחזקאל מ"ד יד):**

**"וְנִתַּתִּי אוֹתָם שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לְכָל עֲבֹדָתוֹ וְלִכְלֵל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בּוֹ"**

לעומתם, בידיהם של הכוהנים מפקיד יחזקאל מכלול גדול של תפקידים: הקרבת הקורבנות, הוראת העם, שפיטה ושמירת התורה.

ונשאלת השאלה מדוע נזקק יחזקאל למסור לכוהנים את כל תפקידי ההנהגה? יתרה מכך, מדוע הוא איננו מעמיד במרכז עבודת הכוהנים את עבודת המקדש, אלא את חינוכו של העם? נראה כי הסיבה לכך היא שהיו כוהנים שמעלו אף הם בתפקידם. בשעה של משבר בעם, תפקידם של הכוהנים, בנוסף לעבודות המקדש, הוא הוראת דרכי התורה. אך, את מעשי הכוהנים בתקופתו מתאר יחזקאל כך

#### 11. יחזקאל כ"ב כו:

**"כִּהְיִינָה חֲמָסוֹ תּוֹרָתִי וְיַחַלְלוּ קֹדְשֵׁי בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל לֹא הַבְּדִילוּ וּבֵין הַטָּמֵא לְטָהוֹר לֹא הוֹדִיעוּ וּמִשְׁבָּתוֹתַי הָעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם וְאַחַל בְּתוֹכָם"**

הכוהנים הללו אשר מעלו בתפקידם ולא השכילו להורות את העם בשעות הקשות (גם אם לא התעו את העם), לא יקבלו תפקיד במקדש העתידי. נראה, כי כוהנים אלה הם מזרעו של איתמר. אבל, כוהנים מזרעו של צדוק, שגילו נאמנות רבה לבית דוד והלכו בדרכי ה' גם בעתות משבר, אכן יזכו לכהן במקדש

#### 12. יחזקאל מ"ד, טו:

**"וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק אֲשֶׁר שְׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדְּשֵׁי בְּתֵעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַלֵי הַמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי"**

ויתכן, ככל שעבודת המקדש תתבצע על ידי צוות קטן יותר של כוהנים, ניתן לצפות למיומנות והקפדה גדולה



לסיכום, עמדנו על גלגוליה של משפחת כוהנים. לאורך שמונה מאות שנים בולטת במשפחת צדוק תכונה אחת: נאמנות. נאמנות לבית דוד; נאמנות לעבודת המקדש. וכאשר יחזקאל מתאר את חידוש העבודה במקדש, מובן כי "מזמין" הוא את בני צדוק הנאמנים לחזור ולתפוס את מקומם. בחירת הכוהנים הנאמנים חשובה כשלעצמה אך עוד יותר עבור המקדש המתחדש לאחר החורבן. זהו גם הסיבה שהוא מתמקד בבני צדוק. צדוק היה הכהן הראשון ששרת במקדש שלמה, ובחירת בניו כראשי הכוהנים יוצרת את הזיקה שבין המקדש העתידי למקדש הראשון.

מעתה, נוכל להבין גם את "שדרוג" הכוהנים מכוהנים הדיוטות למעמד הדומה לכהונה גדולה. השאיפה וההבטחה היא שהמקדש העתידי לא יהיה חסר קדושה ושכינה לעומת קודמיו, אלא, אדרבא, למרות החורבן הוא יהיה גדול יותר ונשגב יותר. תוספת הקדושה שבו, המתבטאת בדיוני הכוהנים, היא הנחמה שיחזקאל מבשר לעם בנבואתו.

ואולי ניתן גם להציע שהדמיון הרמוז בנבואה בין בגדי הכוהנים לבגדי לבן של יום הכפורים מרמז על התחדשות ואהבה מחדשת, שהרי כל ענינו של יום הכפורים הוא חידוש מערכת היחסים שבין האדם למקום, מחיקת העבר ותקווה לעתיד. כך היה ביום הכפורים הראשון במדבר, וכך הוא לדורות. הלבשת הכוהנים בבגדי לבן במקדש העתידי מסמלת את ההתחדשות שהיא אמורה להביא.

### **17. דברי הימים א' ו' ל"ה-ל"ח:**

**לֹה וְאֵלֶּה בְּנֵי אֶהֱרֹן אֲלֶעָזָר בְּנוֹ פִּינְחָס בְּנוֹ אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ. לֹו בְּקֵי בְנוֹ עֲזִי בְנוֹ זֶרְחִיָּה בְנוֹ. לֹו מְרִיֹות בְּנוֹ אֲמֶרְיָה בְנוֹ אַחִיטֹוב בְּנוֹ. לֹח צְדוֹק בְּנוֹ אַחִימֶעֶץ בְּנוֹ.**  
כלומר, אבי המשפחה הוא אהרן הכהן. תולדות המשפחה כוללות את:

- אלעזר, שאנו מכירים אותו מספר ויקרא
  - פנחס בנו, המופיע בספר יהושע כראש משלחת לעבר הירדן כאשר שנים וחצי השבטים בנו מזבח והעם חשש שהם עומדים להינתק מן העם אחריו מופיעים שבעה דורות בלתי מוכרים לנו: אבישוע, בוקי, עוזי, זרחיה, מריות, אמריה, אחיטוב. ולבסוף, האיש שאותו אנחנו מחפשים: צדוק.
- כלומר לפי רשימה זו היה צדוק בן הדור העשירי אחרי אהרן הכהן. אם נקבע את אורכו של דור אחד ב-40 שנה בערך, הרי שצדוק היה כארבע מאות שנה אחרי אהרן הכהן, וכארבע מאות שנה לפני יחזקאל בן בוזי הכהן, כלומר בערך בימי דוד המלך. ואמנם, בתיאור בית דוד אנו פוגשים את צדוק בן אחיטוב ואת אחימעץ בן צדוק כשהם פעילים מאוד בבית המלוכה. שלושה דורות פעלו בימי דוד: אחיטוב, צדוק בנו ואחימעץ בן צדוק.
- בתחילת דרכם היו שני כוהנים במעמד שווה: צדוק ואביתר. כאשר ברח דוד המלך בגלל מרד אבשלום נשארו הם כנציגיו בירושלים. אחר כך שלח דוד לצדוק ולאביתר וביקשם שיפנו לזקני יהודה ויאמרו: "למה תהיה אחרונים להשיב את המלך אל ביתו" (ש"ב יט, יב). והשניים מצליחים לשכנע את שבט יהודה לבקש מדוד המלך לחזור למלכות. המרידות בבית דוד אינן פוסקות, ואדוניהו בן חגית מנסה לתפוס את המלוכה. נאמן ביתו של דוד הוא צדוק הכהן. דוד קורא

### **18. מ"א א' לב:**

**"קראו לי לצדוק הכהן ולנתן הנביא ולבניהו בן יהוידע"**  
והחבורה הזאת נשלחת למושח את שלמה למלך על ישראל. אביתר הכהן מאבד במרד אדוניהו את נאמנותו: הוא מצטרף לאדוניהו בן חגית. וכאשר דוד המלך שולח את צדוק הכהן למושח את שלמה למלך, נשאר אביתר הכהן נזוף ומוכה. שלמה המלך אומר לו

### **19. מ"א ב, כו:**

**"ענתות לך, אל שדיך, כי איש מות אתה, וביום הזה לא אמיתך, כי נשאת את ארון ה' אלקים לפני דוד אבי, וכי התענית בכל אשר התענה אבי."**

אביתר מסולק מן הכהונה (והפסוק אומר כי היה הדבר "למלא את דבר ה' אשר דיבר על בית עלי בשלה"), וכוהן אחד נשאר בתפקידו: צדוק בן אחיטוב.